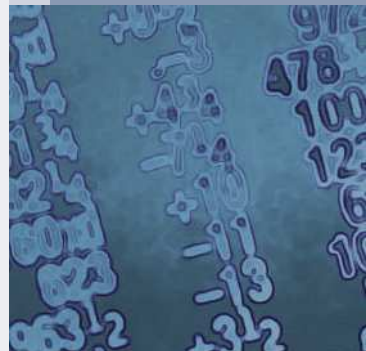

Pažangių energijos projektų komercinis finansavimas

Finansinių išteklių žinynas

Lietuva

Finansinių išteklių žinynas

Pažangių energijos projektų komercinis finansavimas

Vilnius 2006

Finansinių išteklių žinynas
Pažangių energijos projektų komercinis finansavimas
Lietuva

Pagrindinis autorius
Eduardas Kazakevičius

Autoriai:
Vytautas Martinaitis
Alda Martinaitienė
Inga Laniauskaitė Bikmanienė
Giedrė Pakulytė

Projektas "Pažangių energijos projektų komercinis finansavimas" gavo Europos Komisijos finansinę paramą pagal kontraktą Nr. EIE/05/205/SI2.419687 Intelligent Energy – Europe (IEE) - SAVE, ALTENER, STEER and Horizontal Key Actions -Type 1 Actions.

Visa atsakomybė už šiame leidinyje pateiktą informaciją tenka autoriams. Šis leidinys jokiais būdais neatspindi Europos Komisijos nuomonės. Europos Komisija ir autoriai neatsako už šiame leidinyje pateiktos informacijos panaudojimo pasekmes.

Turinys

1. Projekto įgyvendinimo ciklas	6
2. Tradiciniai finansavimo būdai	8
3. Finansinės institucijos	11
3.1 Lietuvos komerciniai bankai ir lizingo įmonės	11
3.2 Užsienio bankų ir lizingo įmonių skyriai Lietuvoje	12
3.3 Tarptautinės finansinės institucijos	13
3.4 Kapitalo fondai ir energetinių paslaugų įmonės	13
4. Fondai finansuojantys energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos šaltinių projektus	14
4.1 Lietuvos fondai	14
4.2 Tarptautiniai fondai	14
5. Kitų projektų finansavimo būdų apžvalga	16
6. Literatūra	20
Priedas	22
Lietuvos ir tarptautiniai komerciniai bankai	22
Fondai, agentūros ir kitos finansinės institucijos	27

Ivadas

- Ko galima tikėtis iš žinyno?

Pagrindinis šio finansinių išteklių žinyno tikslas yra paskatinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo (EVED) ir atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo (AEŠD) projektų įgyvendinimą. Žinynas turėtų palengvinti bendravimą tarp projektų rengėjų ir finansinių institucijų. Šiame žinyne yra pateikta trumpa apžvalga apie EVED ir AEŠD projektų rengimo principus, informacija apie įvairius projektų finansavimo būdus bei nuorodos į kitus naudingus informacijos šaltinius. Žinynas taip pat pateikia informaciją apie vietines ir tarptautines finansines institucijas, tokias kaip komerciniai bankai, fondai, agentūros, energetinių paslaugų įmonės, kurios galėtų padėti finansuojant Jūsų projektą.

- Kam šis žinynas skirtas?

Žinynas yra pagrinde skirtas žmonėms, kurie priima strateginio pobūdžio sprendimus dėl EVED ir AEŠD projektų įgyvendinimo. Tačiau siauresnių sričių specialistai, kurie rengia techninius ar finansinius projektų dokumentus, taip pat turėtų rasti jiems naudingos informacijos.

- Kokie projektai minimi žinyne?

Šiame žinyne minimi projektai susiję su energijos vartojimo efektyvumo didinimu ar atsinaujinančių energijos šaltinių diegimu. Energijos vartojimo efektyvumas didinamas, jei, įgyvendinus projektą, sumažėja energijos suvartojimas nemažinant energijos paslaugų lygio (pvz.: vidaus patalpų ar karšto vandens temperatūros, patalpų apšviestumo, gaminamos produkcijos kiekio ir pan.) ar, nepakitus energijos suvartojimui, energijos paslaugų lygis padidėja. Atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo projektuose siekiama pasinaudoti vėjo, vandens, saulės ar biomasės energetiniais ištekliais.

- Ko negalima tikėtis iš žinyno?

Šis žinynas nėra detalus projektų rengimo vadovas, todėl gilesnės informacijos apie techninius, ekonominius ar finansinius projektų aspektus skaitytojas turėtų ieškoti labiau specializuotoje literatūroje ar kreiptis į tos srities specialistus.

- Kaip šis žinynas buvo sudarytas?

Finansinių išteklių žinynas buvo sukurtas įgyvendinant tarptautinį projektą "Pažangių energijos projektų komercinis finansavimas", kurį finansuoja Europos Sąjungos programa "Pažangi energija Europai" ir Tarptautinės finansų korporacijos Energijos efektyvumo komercinio finansavimo programa. Kuriant žinyną dalyvavo ekspertai iš UAB Eksergija (Lietuva), SEVEN (Čekija), Energy Center Bratislava (Slovakija), Ekodoma (Latvija), OÜ Energiasäästubüroo (Estija) ir Tarptautinės finansų korporacijos. Europos Sąjunga ir jos šalys narės intensyviai dirba siekdamos pagerinti energijos vartojimo efektyvumą ir padidinti atsinaujinančių energijos šaltinių dalį bendrame energijos balanse. Šis žinynas yra nedidelis, bet svarbus žingsnis šia kryptimi.

1. Projekto įgyvendinimo ciklas

Kiekviena projekto idėja, nepriklausomai nuo jos sudėtingumo ar paprastumo, prieš pradėdant ją įgyvendinti, turi praeiti tam tikrus etapus. Tai yra ypač svarbu, jei projektui įgyvendinti neužtenka nuosavų lėšų ir reikia gauti išorinį finansavimą. Projekto įgyvendinimas paprastai susideda iš šių pagrindinių etapų:

- projekto identifikavimas ir preliminarus energijos taupymo ar atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo potencialo įvertinimas;
- galimybių studijos parengimas;
- verslo plano parengimas ir pateikimas finansinėms institucijoms;
- pasirinktų priemonių įgyvendinimas;
- įdiegtų priemonių naudojimas ir priežiūra.

Kiekviename etape atliekama pasiektų rezultatų analizė ir sprendžiama ar pereiti į sekantį etapą, ar ne.

Projekto identifikavimo etape atliekami apytiksliai reikalingų investicijų, planuojamų sutaupymų ar pajamų skaičiavimai, įvertinamas galimas projekto pelningumas. Jei preliminari analizė parodo, kad projektas yra patrauklus, sekantiame etape atliekama galimybių studija.

Galimybių studija padeda iš daugelio turimų alternatyvų pasirinkti techniškai ir finansiškai patraukliausią. Paprastai galimybių studijoje yra atliekama rinkos analizė, detali techninių sprendimų analizė, ekonominė – finansiinė analizė, įskaitant jautrumo analizę, įvertinama rizika.

Sprendžiant energijos vartojimo efektyvumo didinimo klausimus jau naudojamiems pastatams ar veikiančioms gamybos procesams, siekiant juos atnaujinti ar modernizuoti, viena iš sudėtinių galimybių studijos dalių yra energijos auditas. Energijos auditas – tai techninė ir finansiinė objekto (pastato ar technologinio įrenginio) naudojimo ne mažiau vienerių metų laikotarpio analizė, apimanti:

- suvartojamų energijos išteklių (kuro) ar galutinės energijos (elektros, šilumos, kuro) kiekius, jų vartojimo režimus ir struktūrą;
- visų energijos gamybai, tiekimui ir vartojimui tenkančių išlaidų kiekius, jų struktūrą, tarifus;
- galimas įdiegti energijos sąnaudų mažinimo bei energijos vadybos gerinimo priemonės, bei įgalinanti parinkti tas priemones, kurios, palaikant objekte reikalaujamą (pageidaujamą) komforto ar technologinį režimą, leistų sumažinti objekto išlaidas energijai.

Galimybių studija yra pagrindinis įrankis padedantis apsispręsti dėl projekto įgyvendinimo. Jei reikalingas išorinis finansavimas, papildomai rengiamas verslo planas, kuris pateikiamas finansinėms institucijoms.

Tipinis verslo planas susideda iš šių dalių:

1. Verslo plano santrauka	5. Finansavimo planas
2. Informacija apie projektą teikiančią instituciją: kontaktai, teisinis statusas, organizacinė struktūra, trumpas veiklos apibūdinimas, trumpa santykių su finansinėmis institucijomis istorija.	a. finansavimo šaltiniai (nuosavas kapitalas, subsidijos, paskolos ir kt.)
3. Projekto pagrindimas	b. išmokėjimų planas
a. dabartinė situacija, problemos apibūdinimas, pagrindiniai skaičiai	c. finansinės institucijos į kurią kreipiamasi vaidmuo
b. projekto tikslai	6. Finansinės projekcijos
c. techninio problemos sprendimo apibūdinimas	a. pinigų srauto analizė
	b. jautrumo analizė
	c. rizikų analizė
	7. Projekto įgyvendinimo planas

d. įdiegtų priemonių eksploatacija ir priežiūra, darbuotojų apmokymas	a. organizacinė struktūra
e. projekto nauda: energijos, žaliavų, atliekų, išlaidų darbuotojams bei transportui ir pan. sutaupymai ir kt.	b. pagrindinių darbų ir prekių pirkimų grafikai
f. visos projekto įgyvendinimo išlaidos (nuo įgyvendinimo planavimo iki įdiegtų priemonių „paleidimo“)	c. pirkimų procedūros
g. projekto pelningumas	d. projekto priėmimas, garantijos, draudimas
h. investicijų planas	e. pagrindiniai projekto įgyvendinimą reglamentuojantys teisės aktai, reikalaujami leidimai
i. aplinkosauginiai projekto aspektai	f. ataskaitos
4. Rinkos analizė (reikalinga ne visada, tai priklauso nuo projekto paskirties)	
a. potencialūs pirkėjai	
b. rinkos apimtys	
c. pagrindinių konkurentų analizė	
d. kainų lygiai	

Verslo planas yra pagrindinis dokumentas, pagal kurį finansinė institucija sprendžia, ar finansuoti projektą, ar ne. Verslo plane turi būti pakankamai detalai išnagrinėti visi projekto techniniai, ekonominiai ir finansiniai parametrai, teisinė aplinka ir pagrindinės rizikos.

Jei bankas ar kita finansinė institucija investicijoms pritaria, tada rengiami pirkimų dokumentai, skelbiami konkursai, perkama įranga ar atliekami statybos darbai. Visą tai tinkamai atlikus, įdiegti įrenginiai naudojami, taupant energijos išteklius ar pasinaudojant atsinaujinančiais energijos šaltiniais, generuojant elektrą ar šilumą.

Kiekviena finansinė institucija turi savo specifines procedūras ir kriterijus projektų techniniam, ekonominiam, finansiniam ir aplinkosauginiam gyvybingumui įvertinti, tačiau visos institucijos reikalauja, kad:

- projekto rengėjas turėtų pakankamai patirties pasirinktame versle bei įgyvendinant panašius projektus (mūsų atveju tai – įgyvendinant EVED ir AEŠD projektus);
- projekto rengėjas pademonstruotų savo požiūrį į projektą rimtumą, tai pagrįsdamas nuosavu finansiniu indėliu, kuris paprastai siekia 20 ar daugiau procentų nuo visos projekto vertės;
- projekto rengėjas turėtų projektui įgyvendinti reikalingus leidimus, o taip pat dokumentus, pagrindžiančius jo teisę skolintis lėšas;
- projekto rengėjas turėtų patikimo skolininko reputaciją bei pateiktų reikalaujamos apimties ir formos užstatą;
- projektas turėtų teigiamą grynąją dabartinę vertę ir priimtina vidinę gražos normą, o projekto pajamos užtikrintų paskolos gražinimą;

Verslo plane turi būti įrodyta, kad ir projekto rengėjas, ir projektas visiškai atitinka šiuos reikalavimus. Labai svarbu, kad verslo planas būtų parašytas finansininkams lengvai suprantama kalba, vengiant specifinių inžinerinių bei techninių terminų ar jų sutrumpinimų. Verslo planas neturėtų būti ilgesnis nei 20 – 25 puslapiai, o visa papildoma informacija turi būti sudėta į verslo plano priedus.

2. Tradiciniai finansavimo būdai

Šiame skyriuje bus trumpai apžvelgti tradiciniai energijos taupymo ir atsinaujinančių energijos šaltinių projektų finansavimo būdai. Svarbu nepamiršti, kad, esant reikalui, projekto įgyvendinimui galima naudoti kelis finansavimo būdus.

- *Projektų finansavimas projekto rengėjo lėšomis*

Paprasciausias projektų finansavimo šaltinis yra projekto rengėjo lėšos. Šios lėšos reikalingos, net jei dėl finansavimo kreipiamasi į bankus ar kitas finansinės institucijas. Jos praktiškai visada reikalauja, kad projekto rizika būtų dalijamasi, todėl projekto rengėjas turi būti pasiruošęs dalį projekto išlaidų apmokėti iš savo lėšų. Kuo didesnė projekto rizika, tuo didesnis reikalaujamas projekto rengėjo indėlis.

Projekto rengėjo lėšos gali susidaryti iš kelių pagrindinių šaltinių:

- Papildomos įmonės akcininkų investicijos (pvz.: išleidžiant naują akcijų emisiją);
- Nukreipiant investicijoms dalį įmonės uždirbtų lėšų (pvz.: akcijų dividendų panaudojimas investicijoms bendru akcininku sutarimu);
- Papildomų finansinių ar strateginių investuotojų pritraukimas (šiuo atveju įmonės akcininkai turi būti pasiruošę dalintis su naujais akcininkais ne tik investicijų rizika, bet ir įmonės valdymu).

Dėl santykinai silpnai išvystytos Lietuvos finansų rinkos, nuosavų lėšų bei akcinio kapitalo trūkumas yra pakankamai tipinė daugelio projektų problema. Lietuvos rinkoje veikia tik kelios finansinės institucijos, kurios investuoja į lietuviškų įmonių akcinį kapitalą. Įmonių, pasinaudojusių šia galimybe, sąrašas taip pat nėra ilgas, tačiau ateityje projektų rengėjai turėtų pasidomėti tokiomis galimybėmis. Investicijos, finansuotos iš savų lėšų, pradeda atsipirkti iš karto, t.y. nereikia mokėti palūkanų, gražinti paskolos ar mokėti lizingo mokesčių.

Iš kitos pusės savų lėšų panaudojimas investicijoms laikomas pakankamai brangiu finansavimo būdu. Įmonės akcininkai, nesvarbu, ar jie yra senieji akcininkai, ar jie buvo pritraukti konkretaus projekto finansavimui, tikisi iš savo investicijų pakankamai didelės finansinės grąžos, kuri viršija bankų mokamas palūkanas. Naujieji akcininkai taip pat gali norėti pakeisti įmonės valdymą ar veiklos pobūdį, kas gali sukelti nesutarimų tarp skirtingų akcininkų grupių.

Projekto rengėjo nuosavas indėlis ir jo svarba

Finansinės institucijos beveik niekada nefinansuoja projektų 100 procentų. Kuo daugiau nuosavų lėšų projekto rengėjas investuoja į projektą, tuo mažesnė tikimybė, kad jis pasielgs neatsakingai ir „pamirš“ sumokėti eilinį mokėjimą bankui.

Jei projekto rengėjas turi daug patirties, įgyvendinant panašius projektus, ir ypač, jei juos finansavo tas pats bankas, nuosavas indėlis gali būti mažesnis. Tačiau, jei nuosavas indėlis yra per mažas, bankas gali reikalauti papildomų garantijų.

Kaip pavyzdį galima pateikti nedidelio galingumo kogeneracinės jėgainės įrengimo finansavimo schemą. Investicijos susidarytų iš:

- Pačios jėgainės kainos – 3 mln. Lt;
- Jėgainės prijungimo prie elektros tinklo išlaidų – 0,2 mln. Lt;
- Su jėgaine susijusios infrastruktūros statybos kainų – 0,8 mln. Lt

Visas projekto biudžetas sudaro 4 mln. Lt. Jei bankas reikalautų 20 procentų nuosavo įnašo, projekto finansavimas susidėtų iš:

- 0,8 mln. Lt projekto rengėjo nuosavo įnašo ir
- 3,2 mln. Lt banko paskolos.

Be to projekto rengėjas turi iš savo lėšų padengti galimybių studijos, verslo plano ir kitos projekto dokumentacijos rengimo išlaidas.

- *Projektų finansavimas skolintomis lėšomis*

Skolintos lėšos yra kitas svarbus projektų finansavimo šaltinis. Skolos teikėjai paprastai gauna periodinius skolos gražinimo mokėjimus bei palūkanas. Vienas iš šio finansavimo būdo privalumų yra tai, kad palūkanų mokėjimas daugelyje šalių yra traktuojamas kaip išlaidos. Tai reiškia, kad įmonė gali atimti sumokėtas palūkanas iš savo pajamų, sumažindama gautą pelną prieš mokesčius ir tuo pačiu sumažindama pelno mokesťį. Populiariausi skolintų lėšų šaltiniai yra paskolos bei lizingas.

- *Paskolos*

Lietuvoje paskolos yra populiariausias įvairių projektų išorinio finansavimo būdas. Paskolos sutartyje nustatoma paskolos gražinimo trukmė, palūkanų dydis ir jų mokėjimo būdas bei kitos sąlygos. Finansinių institucijų klientai paprastai gali pasirinkti tarp linijinio ir pastoviųjų anuitetų paskolos gražinimo būdo. Pirmu atveju periodiniai paskolos ir palūkanų mokėjimai mažėja, nes paskola gražinama lygiomis dalimis, o palūkanos skaičiuojamos nuo negražintos paskolos dalies (todėl jos laikui bėgant mažėja). Antru atveju paskolos ir palūkanų mokėjimai sudaro lygias periodines įmokas (paskolos gražinimo dalis didėja, o palūkanos proporcingai mažėja). Papildomai daugelis finansinių institucijų reikalauja sumokėti vienkartinius mokesčius, kurie priklauso nuo skolininko ir projekto tipo, turimų garantijų bei pačios institucijos finansinės politikos.

- *Lizingas*

Lizingo paslaugos yra paprastai siūlomos įsigyjant ar nuomojant specialios paskirties įrangą (pvz.: katilus, elektros generatorius ir kt.). Lizingo sutartyse kartais numatomos papildomos lizingo davėjo ar jo įgaliotos įmonės paslaugos, tokios kaip lizinguojamų įrenginių priežiūra ir eksploatacija. Pagrindinė lizingo savybė yra tai, kad lizingo davėjas išlieka lizinguojamos įrangos savininku iki sutarties galiojimo pabaigos, kada lizingo gavėjas gali įgauti teisę į šios įrangos nuosavybę.

Svarbu atsiminti, kad lizingas yra naudojamas, įsigyjant įrangą, turinčią šias charakteristikas:

- įranga turi pasižymėti mobilumu, t.y. atsiradus poreikiui įrangą galima fiziškai perkelti iš vienos vietos į kitą, nesukeliant komplikuoatų techninių ar teisinių pasekmių;
- turi būti šio tipo įrangos antrinė rinka, t.y. turi būti įmanoma, esant reikalui, parduoti panaudotą įrangą už lizingo davėjui priimtina rinkos kainą;
- įranga turi būti identifikuojama ir turėti tai pagrindžiančius nuosavybės dokumentus.

Tradiciškai lizingas skirstomas į:

- veiklos lizingą, kai lizingo gavėjas naudojasi lizinguojama įranga sutarties galiojimo laikotarpiu, o pasibaigus sutarčiai gražina ją lizingo davėjui. Šiuo atveju, lizinguojama įranga nėra traukiama į lizingo gavėjo finansinę apskaitą, o įrangos nusidėvėjimas nesuteikia galimybės lizingo gavėjui susimąžinti pelno mokesčius. Veiklos lizingas dažniausiai naudojamas, kai antrinė lizinguojamo produkto rinka yra labai gerai išvystyta (pvz.: automobiliams).
- finansinį lizingą (išperkamoji nuoma), kai pasibaigus sutarties galiojimo laikotarpiui lizingo gavėjas, įvykdęs visas prievolės, įgauna nuosavybės teisę lizinguojamam objektui. Šio tipo lizingas yra dažnai naudojamas, įsigyjant energijos efektyvumo priemones, kurių antrinė rinka nėra pakankamai išvystyta, o pačių įrengimų išmontavimas yra komplikuoatas ir brangus. Finansinio lizingo būdu įsigyjama įranga yra įtraukiama į lizingo gavėjo finansinę apskaitą, o įrangos nusidėvėjimas suteikia galimybę susimąžinti pelno mokesčius.

- *Subsidijos ir kita negražintina parama*

Subsidijos ir kita negražintina parama yra labiausiai pageidaujamas projektų finansavimo būdas, nes projektų rengėjams jis beveik nieko nekainuoja (kainuoja tik paraiškos parengimas bei su paramos teikimu susijusios išlaidos, pavyzdžiui bankų garantijos). Subsidijos padidina projekto grynuosius pinigų srautus, sumažina riziką ir padaro projektą patrauklesniu potencialiems finansuotojams.

Subsidijos gali būti teikiamos įvairiomis formomis, pavyzdžiui kaip:

- vienkartinė negražintina parama, padengianti dalį investicijų ar projekto draudimo išlaidas;
- lengvatinė paskola, padengiant dalį palūkanų;
- parama projekto dokumentacijos rengimui ir pan.

Tačiau svarstant projekto finansavimo galimybes, svarbu atsiminti, kad negražintinos paramos kiekis beveik visada yra labai nedidelis, konkurencija dėl šių lėšų labai stipri, o paramos teikimas susijęs su daugybę sąlygų paramos gavėjui bei projektui. Be to, subsidijų gavimas gali užimti daug laiko, kas sukelia papildomą riziką sėkmingam projekto įgyvendinimui.

Galimybė gauti subsidijas taip pat gali neigiamai paveikti projekto parengimo kokybę. Žinomi atvejai, kai buvo dirbtinai išpučiami projektų biudžetai ar planuojami pajėgumai viršijantys rinkos poreikius. Kadangi eksploatacijos išlaidos dažnai yra proporcingos perkamos įrangos pajėgumams, paramos gavėjai gali susidurti su projekte nenumatytomis finansinėmis problemomis.

Paprastai subsidijos padengia tik dalį investicijų, todėl projekto rengėjui bet kuriuo atveju reikia surasti papildomų lėšų.

3. Finansinės institucijos

Šiame žinyno skyriuje pateikta trumpa informacija apie komercinius bankus, lizingo įmones bei kitas finansines institucijas, į kurias galėtų kreiptis mūsų šalies įmonės, ieškančios finansavimo energijos taupymo ir atsinaujinančių energijos šaltinių projektams. Detalesnė informacija apie finansines institucijas, kurios jau turi patirties finansuojant EVED ir AEŠD projektus, pateikta šio žinyno priede.

3.1 *Lietuvos komerciniai bankai ir lizingo įmonės*

<p>AB bankas "Hansabankas" Savanorių pr. 19, LT-03502 Vilnius Administracijos vadovas: Giedrius Dusevičius Tel.: (8-5) 268 44 44, Faksas: (8-5) 213 2431 Internetinė svetainė: http://www.hansa.lt/</p>	<p>UAB "Hansa lizingas" Geležinio Vilko g. 18A, LT-08104, Vilnius Tel.: (8-5) 278 6400 / 278 6401 El. paštas: info@lizingas.lt Ryšiai su visuomene: Tel.: (8-5) 278 6495 El. paštas: elena.silovaite@hansa.lt Internetinė svetainė: http://www.lizingas.lt/</p>
<p>AB DnB NORD bankas J.Basanavičiaus g. 26, LT-03601 Vilnius Administracijos vadovas: Werner Heinz Schilli Tel.: (8-5) 213 9060, Faksas: (8-5) 213 9057 Internetinė svetainė: http://www.dnbnord.lt/lt/</p>	<p>UAB „NORD/LB lizingas“ Basanavičiaus 26, Vilnius Tel.: (8-5) 239 3030, 239 3013 Faksas: (8-5) 239 3031 El. paštas: lizingas@nordlb.lt Internetinė svetainė: http://www.nordbl.lt/</p>
<p>AB SEB Vilniaus bankas Gedimino pr. 12, LT-01103 Vilnius Administracijos vadovas: Audrius Žiugžda Tel.: (8-5) 268 2800, Faksas: (8-5) 268 2333 Internetinė svetainė: http://www.seb.lt/lt/wcp/</p>	<p>UAB SEB VB lizingas Saltoniškių 12, LT-08105, Vilnius Generalinė direktorė: Jūratė Nedzinskienė Tel.: (8-5) 239 0444 El. paštas: lizingas@seb.lt</p>
<p>Akcinė bendrovė bankas "Snoras" A. Vivulskio g. 7, LT-03221 Vilnius Administracijos vadovas: Raimondas Baranauskas Tel.: (8-5) 216 2795, Faksas: (8-5) 231 0155 Internetinė svetainė: http://www.snoras.com/lt</p>	<p>UAB „Snoro lizingas“ Centrinė buveinė Vilniuje A. Goštauto g. 40A Tel.: (8-5) 249 7532 El. paštas: k.kazakeviciute@sl.lt Internetinė svetainė: http://www.sl.lt/index.php?page=14</p>
<p>Akcinė bendrovė PAREX bankas K. Kalinausko g. 13, LT-03107 Vilnius Administracijos vadovė: Alma Vaitkunskienė Tel.: (8-5) 266 4600, Faksas: (8-5) 266 4601 Internetinė svetainė: http://www.parex.lt/</p>	<p>UAB „Parex faktoringas ir lizingas“ K. Kalinausko g. 13, LT-03107 Vilnius Tel.: (8-5) 266 4634 Faksas: (8-5) 266 4688 Internetinė svetainė: http://www.parex.lt/lizingas/</p>
<p>Akcinė bendrovė Sampo bankas Geležinio Vilko g. 18A, LT-08500 Vilnius Administracijos vadovas: Gintautas Galvanauskas</p>	<p>UAB Sampo banko lizingas Geležinio Vilko g. 18a (II aukštas), LT-01112 Vilnius Tel.: (8-5) 210 9350</p>

Tel.: (8-5) 210 9410, Faksas: (8-5) 210 9409 Internetinė svetainė: http://www.sampo.lt/	Faksas: (8-5) 210 9351 Internetinė svetainė: http://lizingas.sampo.lt/
Akcinė bendrovė Šiaulių bankas Tilžės g. 149, LT-76348 Šiauliai Administracijos vadovas: Algirdas Butkus Tel.: (8-41) 522 117, Faksas: (8-41) 430 774 Internetinė svetainė: http://www.sb.lt/	UAB „Šiaulių banko lizingas“ Vilniaus g.167, Šiauliai, Verslo klientų aptarnavimo skyrius: Tel.: (8-41) 598013, Faksas: (8-41) 595340 El.paštas: s.dmitrijeva@sb.lt Internetinė svetainė: http://www.sblizingas.lt/
Akcinė bendrovė Ūkio bankas Maironio g. 25, LT-44250 Kaunas Administracijos vadovas: Gintaras Ugianskis Tel.: (8-37) 301 301, Faksas: (8-37) 323 188 Internetinė svetainė: http://www.ub.lt	UAB Ūkio banko lizingas Vilniaus atstovybė Goštauto g. 40, Vilnius LT-01112 Tel.: (8-5) 236 2739 Faksas: (8-5) 262 5303 El. paštas: vilnius@ubl.lt Internetinė svetainė: http://www.ubl.lt/
Uždaroji akcinė bendrovė Medicinos bankas Pamėnkalnio g. 40, LT-01114 Vilnius Administracijos vadovas: Kęstutis Olšauskas Tel.: (8-5) 264 4803, Faksas: (8-5) 264 4801 Internetinė svetainė: http://www.medbank.lt/	Medicinos banko lizingas verslo klientams Pamėnkalnio g. 40, LT-01114 Vilnius Tel.: (8-5) 262 2819 Faksas: (8-5) 262 2503 El. paštas: lizingas@medbank.lt Internetinė svetainė: http://www.medbank.lt/lt/lizingas/ver/

3.2 Užsienio bankų ir lizingo įmonių skyriai Lietuvoje

Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG Vilniaus skyrius
Vilniaus g. 35/3, LT-01119 Vilnius
Vadovas: Wilfried Seemann
Tel.: (8-5) 274 5300, Faksas: (8-5) 274 5307
Internetinė svetainė: <http://www.hvb.lt/>

Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyrius
Didžioji g. 18/2, LT-01128 Vilnius
Vadovas: Steen Trondhjem Nielsen
Tel.: (8-5) 236 1361, Faksas: (8-5) 236 1362
Internetinė svetainė: <http://www.nordea.lt/>

UAB „Nordea Finance Lithuania“ (lizingas)
Didžioji g. 18/2, LT-01128 Vilnius
Tel.: (8-5) 236 1380
Faksas: (8-5) 236 1381
Internetinė svetainė: <http://www.nordeafinance.lt/>

3.3 Tarptautinės finansinės institucijos

Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (angliškai - European Bank for Reconstruction and Development)

Kontaktinis asmuo: Jacquelin Ligot

Pašto adresas: 1 Exchange Square, London EC2A 2JN, United Kingdom

Tel.: (+ 44) 207 3386681

Faksas: (+44) 207 3386942

Internetinė svetainė: www.ebrd.org

Tarptautinė finansų korporacija (angliškai - International Finance Corporation)

Kontaktinis asmuo: Jolanta Stankevičienė

Pašto adresas: International Finance Corporation, Na rybnicku 5, Longin Business Centre, s-st floor, 120 00 Prague, Czech Republic

Tel.: (+ 420) 296 368 400

Faksas: (+420) 296 368 410

El. paštas: jstankeviciene@ifc.org

Internetinė svetainė: www.ifc.org/ceef

3.4 Kapitalo fondai ir energetinių paslaugų įmonės

Baltijos smulkaus kapitalo fondas

Kontaktinis asmuo: Gary Dodge

Pašto adresas: Lukiškių g. 5-319, Vilnius

Tel.: (8-5) 215 0997

El. paštas: bsef@bsef.lt, gary@bsef.ee

Internetinė svetainė: <http://www.bsef.ee>

Hanseatic Capital

Pašto adresas: Kalinausko 2b, antras aukštas, Vilnius

Tel.: (8-5) 251 4347, 251 4352

Faksas: (8-5) 261 4690

El. paštas: petras.miciunas@hanseaticcapital.net, linas.tomkevicius@hanseaticcapital.net

Internetinė svetainė: <http://www.hanseaticcapital.net>

UAB "Naujoji šiluma"

Pašto adresas: Savanorių 159 A, LT - 03150 Vilnius

Tel.: (8-5) 231 1472, 236 1938

Faksas: (8-5) 236 1937

El. paštas: nh@newheat.lt

Internetinė svetainė: <http://www.newheat.lt/>

UAB "E-energija"

Pašto adresas: Jogailos 4, LT-01116 Vilnius

Tel.: (8-5) 268 5989

Faksas: (8-5) 268 5988

El. paštas: info@e-energija.lt

Internetinė svetainė: <http://www.e-energija.lt/>

4. Fondai finansuojantys energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos šaltinių projektus

4.1 Lietuvos fondai

Šiuo metu mūsų šalies įmonės gali kreiptis į keletą Lietuvos fondų ir agentūrų dėl subsidijų ar lengvatinių paskolų EVED ir AEŠD projektams. Šiame skyriuje pateikti šių institucijų kontaktiniai duomenys, o detalesnė informacija apie paramą projektams pateikta žinyno priede.

Vš.Į. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas
 Kontaktinio asmens vardas ir pavardė : Lina Mačėnienė
 Pašto adresas: Laisvės pr. 3, LT-01108, Vilnius
 Tel.: (8-5) 2169599
 Faksas: (8-5) 2169399
 El. paštas: laaif@laaif.lt
 Internetinė svetainė: www.laaif.lt

Vš.Į. Lietuvos verslo paramos agentūra
 Pašto adresas: Gedimino pr. 38/2, LT-01104 Vilnius
 Tel.: (8-5) 268 7401
 Faksas: (8-5) 268 7409
 El. paštas: info@lvpa.lt
 Internetinė svetainė: <http://www.lvpa.lt/>

Vš.Į. Būsto agentūra
 Pašto adresas: Sodų g. 15, LT-03211 Vilnius
 Tel.: (8-5) 262 9853
 Faksas: (8-5) 262 1997
 El.paštas: vilnius@bkagentura.lt
 Internetinė svetainė: <http://www.bkagentura.lt/>

4.2 Tarptautiniai fondai

Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, mūsų šalies institucijos gali pasinaudoti įvairiomis ES fondų programomis. Detalesnę informaciją apie ES paramą galima gauti Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje Informacijos centre:

Pašto adresas: Naugarduko 10, Vilnius LT-01141
 Tel.: (8-5) 231 3191
 Faksas: (8-5) 231 3192
 El. paštas: comm-rep-lithuania@ec.europa.eu
 Internetinė svetainė: <http://www.eudel.lt/>

Informaciją apie ES finansavimo galimybes taip pat galima rasti šiose internetinėse svetainėse:

- Europos Sąjungos portale: http://europa.eu/index_lt.htm
- Programos "Pažangi energija Europai" svetainėje: http://europa.eu.int/comm/energy/intelligent/index_en.html
- Bendrijos mokslo ir technologijų eksperimentinės plėtros informacijos centras: <http://www.cordis.lu/>

Įvairios ES programos remia platų veiklų ratą, pradedant moksliniais tyrimais, demonstracinių projektų įgyvendinimu ir baigiant energijos taupymo bei atsinaujinančių energijos šaltinių viešinimo projektais. Tačiau paprastai ES programos finansuoja ne daugiau nei 50 procentų visų projekto išlaidų. Be to, Europos Sąjungos remiami projektai turi atnešti naudos ne tik projektą įgyvendinusiai institucijai, bet ir plačiai visuomenei.

5. Kitų projektų finansavimo būdų apžvalga

- *Bendro įgyvendinimo (BĮ) projektai*

Lietuvos Respublikos seimas 2002 m. lapkričio 19 d. ratifikavo Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos (JTBKKK) Kioto protokolą. Remiantis šio protokolo nuostatomis, mūsų šalies įmonės gavo galimybę dalyvauti taip vadinamuosiuose bendro įgyvendinimo projektuose. Pagrindinis šio tipo projektų privalumas yra tai, kad bendro įgyvendinimo mechanizmas leidžia Lietuvos įmonei gauti papildomų lėšų už aplinkos taršos sumažinimą (taip vadinamus teršalų mažinimo vienetus), kas pagerina energijos efektyvumo ar atsinaujinančių energijos šaltinių projektų gyvybingumą. Papildomai įmonė gali pagerinti savo įvaizdį, nes kaip rodo Vakarų Europos šalių patirtis, augant mūsų šalies ekonomikai, aplinkosauga vaidins vis didesnę vaidmenį visuomenėje.

BĮ projektų įgyvendinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. D1-183 patvirtintos Bendro įgyvendinimo projektų vykdymo taisyklės. Projekto rengėjas, ketindamas įgyvendinti konkretų BĮ projektą, visu pirma turi pateikti Aplinkos ministerijai projekto koncepciją (idėją). Šiame dokumente nurodoma projekto esmė, kokio poveikio aplinkai yra siekiama ir kokių rezultatų tikimasi pasiekti. Be to, labai svarbu įrodyti projekto papildomumą, t.y., kad planuojamas taršos sumažinimas nebūtų įmanomas neįgyvendinus šio projekto.

Aplinkos ministerija per 60 dienų išnagrinėja projekto koncepciją ir priima sprendimą, ar pritarti tolesniam projekto vystymui, ar ne. Gavęs teigiamą ministerijos sprendimą, projekto rengėjas rengia projekto dokumentaciją, kurioje turi būti:

- BĮ projekto aprašymas;
- bazinio teršalų lygio įvertinimas;
- detalesnis BĮ projekto papildomumo vertinimas;
- BĮ projekto veiklos monitoringo planas;
- BĮ projekto poveikio aplinkai vertinimas ir kiti BĮ projektų vykdymo taisyklėse numatyti dokumentai.

Projekto rengėjas parengtą projekto dokumentaciją turi pateikti nepriklausomai akredituotai institucijai, kuri įvertina ar BĮ projektas atitinka JTBKKK Kioto protokolo 6 straipsnio reikalavimus. Jei projektas atitinka visus nustatytus reikalavimus, nepriklausoma institucija siunčia patvirtinimo raštus LR Aplinkos ir atskirais atvejais Ūkio ministerijoms.

Projektas gali būti pradėtas įgyvendinti tik patvirtinus projekto dokumentaciją ir, priklausomai nuo projekto pobūdžio, gavus visus reikalingus leidimus. Vykdamas BĮ projektą, projekto rengėjas privalo vykdyti projekto veiklos monitoringą ir ne rečiau nei kartą per mėnesį informuoti nepriklausomą instituciją apie jo rezultatus. Teršalų mažinimo vienetai gali būti perduodami investuojančiai (perkančiai) šaliai, tik įsigaliojus BĮ projekto įgyvendinimo tikrinimo ataskaitai, kurią parengia nepriklausoma institucija.

Pagrindinis BĮ projektų trūkumas yra ilgai trunkančios ir sudėtingos įgyvendinimo procedūros bei santykinai dideli neapibrėžtumai, vertinant teršalų mažinimo apimtį. Šios priežastys lemia, kad BĮ projektai turi sukurti labai didelius teršalų sutaupymus, norint atgauti investicijas į projekto rengimą, monitoringą ir patikras.

Daugiau informacijos galima rasti:

<http://unfccc.int/>
<http://www.am.lt/VI/>

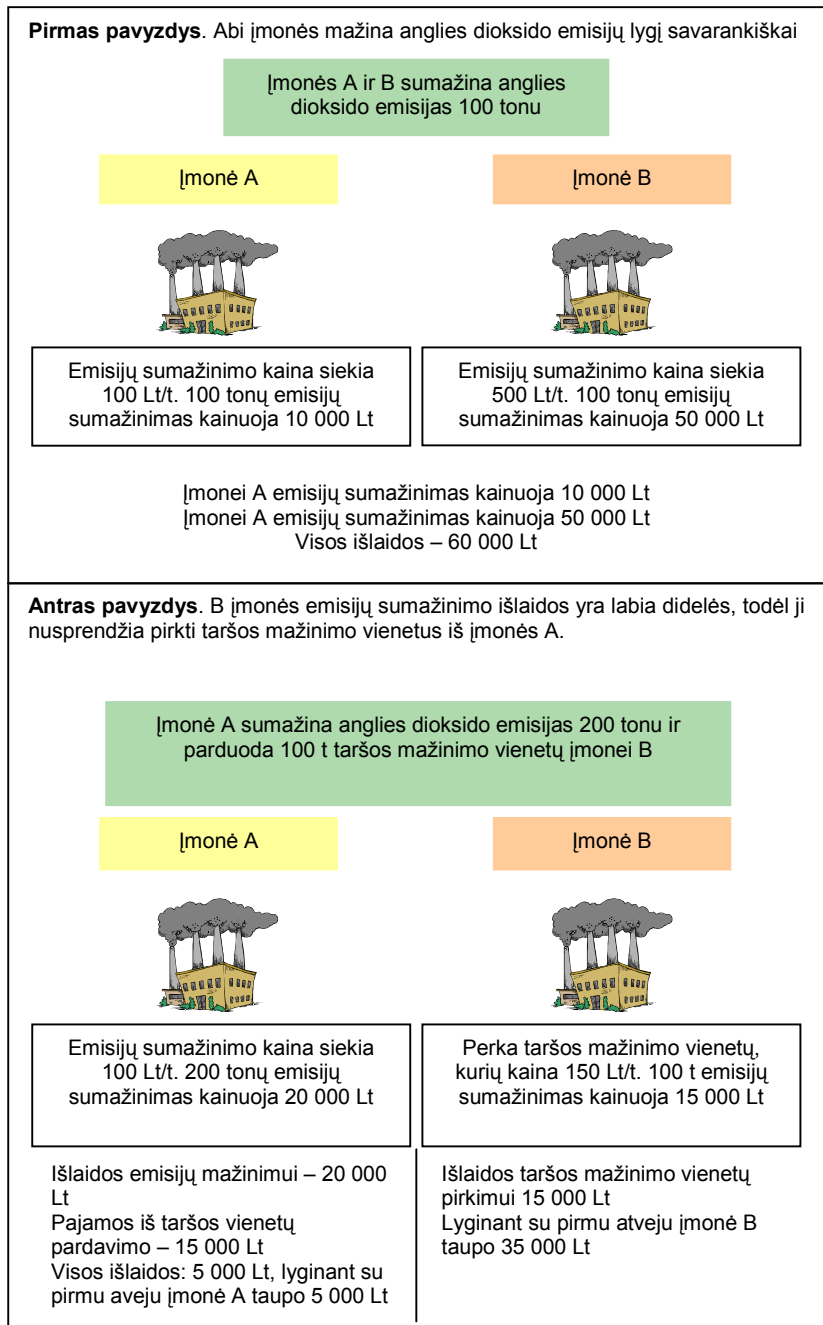
- *ES emisijų prekybos schema*

Dalis mūsų šalies įmonių gali pasinaudoti Europos Sąjungos emisijų prekybos schema energijos taupymo ir atsinaujinančių energijos šaltinių projektų finansavimui. Šioje schemoje dalyvauja įmonės, išmetančios į atmosferą anglies dioksidą ir atitinkančios nustatytus reikalavimus. Jos gali tarpusavyje prekiauti leidimais išmesti į atmosferą atitinkamą anglies dioksido kiekį. Įmonės, kurios nori išmesti daugiau šių teršalų nei nustatyta leidime ir nenori mokėti baudų, turi arba nusipirkti papildomų leidimų iš kitų įmonių, kurios išmeta mažiau anglies dioksido nei joms leista, arba diegti aplinkai palankesnę technologiją, kad galėtų sumažinti į atmosferą išmetamo anglies dioksido kiekį.

Šiame skyriuje pateiktas pavyzdys, kaip galėtų vykti emisijų prekyba tarp dviejų įmonių, kurios šiuo metu išmeta 1000 t anglies dioksido ir turi sumažinti išmetimus iki 800 t. Emisijų prekyba leidžia pasiekti aplinkosauginius tikslus mažesnėmis sąnaudomis.

Pagal Lietuvos nacionalinį apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005 – 2007 metų laikotarpiui planą apyvartiniai taršos leidimai paskirstyti 93 Lietuvos įrengimų operatoriams. Yra numatyta, kad šios įmonės per trejus metus į atmosferą galės išmesti 36,8 mln. tonų anglies dioksido. Prekyba taršos leidimais praktiškai prasidėjo 2006 metais. Leidimus išmesti šiltnamio dujas šalies įmonėms vieniems metams išduoda regionų aplinkos apsaugos departamentai. Jie ir kontroliuoja, kaip laikomasi leidime nustatytų sąlygų.

Daugiau informacijos apie emisijų prekybą galima rasti:

<http://unfccc.int/>
<http://www.am.lt/VI/>

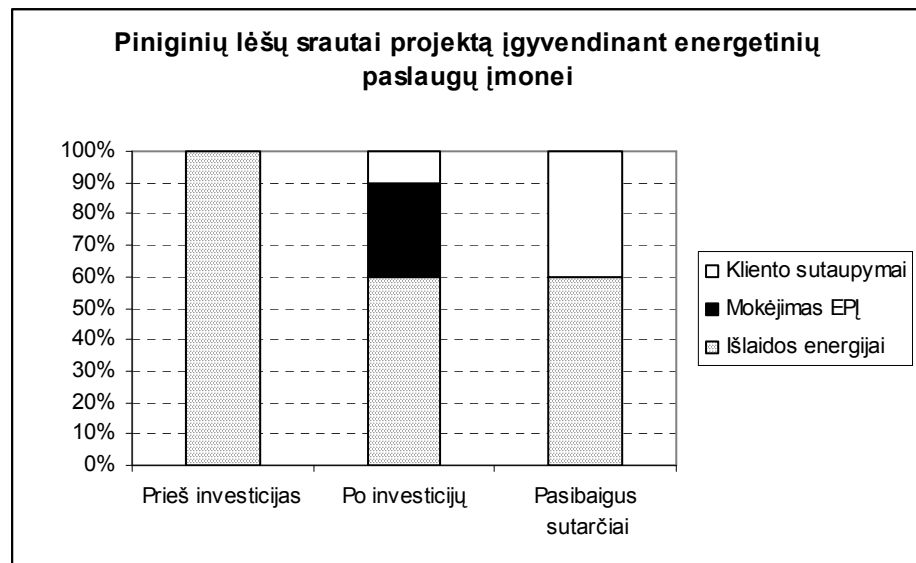
- *Energetinių paslaugų įmonės (EPI)*

Įmonės, kurios norėtų įdiegti energiją taupančias technologijas ar pasinaudoti atsinaujinančiais energijos šaltiniais, tačiau neturi finansinių resursų, tinkamų specialistų ar noro viską daryti savo jėgomis, gali pasinaudoti energetinių paslaugų įmonių (angliškai - Energy Service Company, ESCO) paslaugomis. EPI dar nėra plačiai paplitusios mūsų šalyje, tačiau ateityje šios paslaugos turėtų populiarėti.

Jei klientui reikia tam tikros energetinės paslaugos, pavyzdžiui, šilumos, elektros, garo ar karšto vandens, EPI gali savo lėšomis įrengti reikiamą įrangą kliento patalpose, pateikti sutartą kiekį energetinių paslaugų ir užtikrinti tinkamą įrangos naudojimą bei priežiūrą. Sutarties galiojimo laikotarpiu klientas atsiskaito energetinių paslaugų įmonei pagal pateiktų paslaugų (šilumą, elektrą ir pan.) kiekį arba kitais sutartyje numatytais būdais. Tokio tipo sutartys yra vadinamos tiekimo sutartimis (angliškai – Delivery contracts).

Jei klientas siekia sumažinti savo išlaidas energijai, EPI savo lėšomis gali įdiegti įvairias energiją taupančias technologijas ar pakeisti kuro rūšį pigesne. Įgyvendinus priemones, išlaidos energijai sumažėja, o pasiekti sutaupymai leidžia per sutartą laiką atsiskaityti su EPI. Skirtingai nei eilinis tiekėjas, energetinių paslaugų įmonė visiškai įgyvendina projektą ir prisiima su tuo susijusią

techninę ir įgyvenimo riziką. Mokėjimai už projekto įgyvendinimą yra tiesiogiai susiję su gaunamais realiais sutaupymais, kurie yra apskaičiuojami kaip skirtumas tarp esamų išlaidų ir išlaidų po projekto įgyvendinimo. Kaip parodyta paveikslėlyje, pasibaigus sutarčiai, visi sutaupymai atitenka klientui. Sutarties galiojimo metu sutaupymai dažniausiai yra pasidalijami tarp kliento ir EPI.

Pasirinkti geriausią energetinių paslaugų pasiūlymą nėra paprasta, nes tai pačiai problemai spręsti skirtingos EPI gali siūlyti skirtingas technologijas ir skirtingus taupymo lygius. Todėl, svarstant alternatyvas, svarbu atsižvelgti ne tik į tai kokia sutaupymų dalis atitenka energetikos paslaugų įmonei, bet ir į siūlomų technologijų gyvavimo laikotarpį, išlaidas aptarnavimui (kurios, senstant įrangai, gali didėti) ar siūlomo alternatyvaus kuro kainų prognozę. Žinyne pateikta informacija apie dvi mūsų šalies įmones, teikiančias energetines paslaugas: UAB "Naujoji šiluma" ir UAB "E-energija".

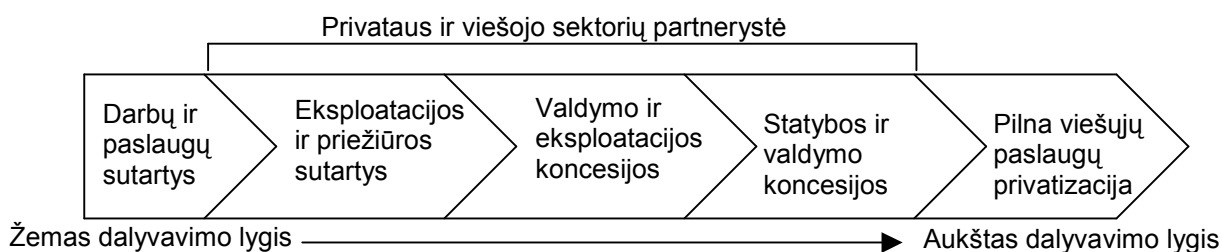
- *Partnerystė tarp viešojo ir privataus sektorių (PPP)*

Viešojo sektoriaus institucijos, norinčios pagerinti energijos vartojimo efektyvumą ar dalį savo energijos poreikių patenkinti iš atsinaujinančių šaltinių, gali pasinaudoti taip vadinama viešojo ir privataus sektoriaus partneryste (angliškai – Public Private Partnership, PPP).

Šis projektų finansavimo būdas pasižymi šiais požymiais:

- Viešasis sektorius ilgam laikotarpiui deleguoja viešųjų paslaugų, susijusių su didelių investicijų į infrastruktūrą poreikiu, teikimą ir kai kurias su tuo susijusias rizikas privačiam sektoriui;
- Užuoat pačiam kuriant turtą ir organizuojant su šio turto panaudojimu susijusių viešųjų paslaugų teikimą, viešasis sektorius perka tik pačią paslaugą iš privataus sektoriaus;
- Užuoat mokėdamas už viską iš karto, viešasis sektorius gauna galimybę paskirstyti pradinių investicijų finansinę naštą per eilę metų;
- Privataus partnerio pajamų šaltinis yra viešojo sektoriaus kasmetiniai mokėjimai ir (ar) vartotojų mokestis už paslaugą.

Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas skirtingose šalyse įgyvendinamas įvairiais būdais, priklausomai nuo privataus sektoriaus dalyvavimo teikiant viešąsias paslaugas lygio:

Mūsų šalyje privataus ir viešojo sektoriaus partnerystės projektai nėra naujiena. Pavyzdžiui, Vilniaus miesto savivaldybė įgyvendino keletą projektų, turinčių PPP požymių:

- Halės turgavietės rekonstrukcija ir ilgalaikė nuoma (investicijos 18 mln. Lt);
- Statybinių atliekų priėmimo ir perdirbimo aikštelės Kuprioniškėse įrengimas ir eksploatavimas (investicijos 14 mln. Lt);
- Kapinių Žirnių g. įrengimas ir eksploatavimas (investicijos ne mažesnės kaip 5 mln. Lt);
- "Vilniaus šilumos tinklų" ilgalaikė nuoma (investicijos 564 mln. Lt);
- Siemens arenos ir Ogmios vandens parko ir pramogų centro įrengimas (investicijos – 125 mln. Lt).

Privataus ir viešojo sektoriaus partnerystė yra pakankamai sudėtingas projektų finansavimo mechanizmas, kurio sėkmė priklauso nuo pasirašytų sutarčių kokybės. Dalis šių projektų, įgyvendintų įvairiose Europos Sąjungos ar Šiaurės Amerikos šalyse bei Australijoje, buvo gana kontraversiški.

Daugiau informacijos apie viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės galima rasti:

<http://www.ukmin.lt/lt/investicijos/partneryste/>

<http://www.ip3.org/>

6. Literatūra

- *Jei jūs norite žinoti apie energinį efektyvumą ir atsinaujinančius energijos išteklius (VI „Energetikos agentūra“ leidiniai)*
 1. Katinas V., Tumosa A. Vėjo energijos panaudojimo galimybės Lietuvoje. 1995 m.
 2. Aleksandravičius T. A., Klementavičius A., Krakauskas M. Šilumos siurblių panaudojimo galimybės Lietuvoje. 1996 m.
 3. Bielinskas F., Burba A. Elektros poreikių valdymas. 1996 m.
 4. Kavolėlis B. Savos gamybos saulės kolektoriai vandeniui šildyti. 1996 m.
 5. Šuksteris V., Kiveris R. Saulės energijos panaudojimo galimybės Lietuvoje. 1996 m.
 6. Paulionis K., Linkevičius V. L., Bačauskas A. Kaip namuose taupyti energiją ir pinigus. 1997 m.
 7. Savickas J., Vrubliauskas S. Biodujų gamybos ir panaudojimo galimybės Lietuvoje. 1997 m.
 8. Burneikis J., Jablonskis J. Mažosios hidroenergetikos panaudojimo galimybės Lietuvoje. 1998 m.
 9. Dagys L. J., Jarmokas J. R. Vietinio kuro panaudojimo galimybės Lietuvoje. 1998 m.
 10. Žaltauskas A. Šiaudų panaudojimas kurui Lietuvoje. 2002 m.
 11. Bičkus A., Rastenienė V., Suveizdis P. Geoterminės energijos išteklių naudojimas šalyje. 2004 m.
 12. Janulis P., Makarevičienė V. Biodegalų ir bioalyvų naudojimas Lietuvoje. 2004 m.
 13. Nekrašas R. Efektyvus suskystintų naftos dujų naudojimas transporto priemonėse. 2004 m.
 14. Statybinės medžiagos (energijos sąnaudų mažinimo statybinių medžiagų pramonėje strategija). 2000 m.
 15. Atliekinius energijos išteklius naudojančios įrenginiai ir šilumos siurbliai. 2003 m.
- *Jei jūs norite žinoti daugiau apie verslo plano rengimą*
 1. ES Struktūriniai fondai. Paramos vadovas įmonių verslo projektų rengėjams (energetika, gamybos sektoriaus plėtra). Vilnius: Spauda, 2004, 136 p.
 2. R. Norvaišienė. Įmonės investicijų valdymas. Kaunas, Technologija, 2004, 206 p.
 3. A. V. Rutkauskas, R. Tamošiūnienė. Verslo projektavimas. Vilnius: Technika, 2002. 240 p.
 4. B. Martinkus, V. Žilinskas. Ekonomikos pagrindai. Kaunas, Technologija, 2001, 790 p.
 5. D.Bhasker Jyoti. Vadybinė ekonomika. Kaunas, Technologija, 2000, 280 p.

6. I. Meidutė. Verslo plano sudarymas. Vilniaus statybos ir dizaino kolegija. 2004. 48 p.
 7. V. Martinaitis, A. Rogoža, I. Bikmaniene. Criterion to evaluate the “Twofold benefit” of the renovation of buildings and their elements // Energy and Buildings, Elsevier Science, Amsterdam, ISSN: 0378-7788, N36, 2004, p. 3-8.
 8. V. Martinaitis, E. Kazakevičius, A. Vitkauskas A two-factor method for appraising building renovation and energy efficiency improvement projects // Energy Policy Elsevier Science ISSN: 0301-4215 (priimtas spaudai, prieinamas www.sciencedirect.com).
 9. Financial Manual for Municipalities in Central and Eastern Europe: How to Develop Municipal Energy Projects. SEVEN, the Energy Efficiency Center, 1996. (http://www.munee.org/media_center/files/Financial-manual_286.doc)
 10. Guide to energy efficiency bankable proposals. The European Commission – Directorate General for Energy – DGXVII THERMIE and SYNERGY Programmes and the European Bank for Reconstruction and Development, 1997.
 11. Bankable Energy Efficiency Projects (BEEP). Deutsche Energie-Agentur GmbH. (<http://www.save-beep.org>)
- *Jei jūs norite žinoti daugiau apie energijos vadybą bei energijos ir energetinių paslaugų tiekimo sutartis*
 1. Būsto energijos vadyba. 2003 m.
 2. Energijos vadyba. 2004 m.
 3. Energetikos vadybos vadovas. 2004 m.
 4. Energetinis auditas. Vadovas. 2001 m.
 5. Pastatų energetiko audito vadovas. 2003 m.
 6. EPC Manual, Preparation of an EPC projects: From the first idea to realization, http://www.energyagency.at/publ/pdf/epcman_engl.pdf

Priedas

Siekiant išsiaiškinti finansinių institucijų patirtį, finansuojant energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo projektus bei šių projektų finansavimo sąlygas, buvo išplatintas klausimynas. Remiantis surinkta informacija, šiame žinyno priede pateikta detalesnė informacija apie bankus, fondus, agentūras ir kitas finansines institucijas, kurios domisi EVED ir AEŠD projektais bei turi patirties juos finansuojant. Dalis šiame priede pateiktos informacijos paimta iš finansinių institucijų oficialių interneto svetainių. Konkrečios finansavimo sąlygos priklauso nuo projektų tipo, jį teikiančių institucijų finansinės padėties bei situacijos finansų rinkose. Šiame priede pateikta informacija yra preliminari.

Lietuvos ir tarptautiniai komerciniai bankai

AB bankas „Hansabankas“

Kontaktinis asmuo: Renaldas Domeika
Pašto adresas: Savanorių pr. 19, Vilnius
Tel.: (8-5) 268 4253
Faksas: (8-5) 268 4816
El. paštas: Renaldas.Domeika@hansa.lt
Internetinė svetainė: www.hansa.lt

Finansiniai produktai

AB bankas „Hansabankas“ neturi specialios EVED ir AEŠD projektų finansavimo programos, todėl kiekvienas projektas vertinamas atskirai.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos ir vidutinės įmonės, privatūs asmenys, savivaldybės ir viešasis sektorius.

Finansavimo sąlygos

- Paskolos trukmė (metais): (a) privatiems asmenims iki 40 metų; (b) mažoms ir vidutinėms įmonėms iki 10 metų
- Metinės fiksuotos palūkanos: 5.5 – 7 procentai (priklausomai nuo paskolos trukmės)
- Metinės kintamos palūkanos: (a) privatiems asmenims banko marža 0.7 – 3 procentai; (b) mažoms ir vidutinėms įmonėms banko marža 1 - 3 procentai
- Būtinasis nuosavo indėlio dydis: nuo 10 procentų viso projekto vertės
- Užstato dydis: nuo 110 procentų paskolos dydžio
- Vidutinė projekto įvertinimo/patvirtinimo trukmė: (a) privatiems asmenims 2 – 4 savaitės; (b) mažoms ir vidutinėms įmonėms 1 – 2 savaitės.

Pagrindinės kliūtys EVED ir AEŠD projektų finansavimui

- klientų nuosavo indėlio neturėjimas;
- klientų užstato trūkumas;
- nedidelė banko patirtis šioje srityje (ypač naujų verslų Lietuvoje įgyvendinime, tokių kaip vėjo jėgainių statyba, biokuro gamyba ir pan.) bei technologinių žinių trūkumas.

AB SEB Vilniaus bankas

Kontaktinis asmuo: Sonata Gutauskaitė
Pašto adresas: Gedimino pr. 12, Vilnius
Tel.: (8-5) 268 1084

Faksas: (8-5) 268 1240

El. paštas: sonata.gutauskaite@seb.lt

Internetinė svetainė: www.seb.lt

Finansiniai produktai

AB SEB Vilniaus bankas dalyvauja daugiabučių namų modernizavimo programoje. Daugiau apie šią programą šio žinyno priedo skyrelyje apie VŠ.Į. Būsto agentūra.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos ir vidutinės įmonės, savivaldybės ir viešasis sektorius, daugiabučių namų savininkų bendrijos.

Finansavimo sąlygos (mažoms ir vidutinėms įmonėms)

- Paskolos trukmė (metais): iki 7 metų
- Metinės fiksuotos palūkanos: pagal susitarimą
- Metinės kintamos palūkanos: pagal susitarimą
- Būtinasis nuosavo indėlio dydis: nuo 10 - 30 procentų viso projekto vertės (priklauso nuo projekto tipo)
- Vidutinė projekto įvertinimo/patvirtinimo trukmė: 2 savaitės

AB Šiaulių bankas

Kontaktinis asmuo: Donatas Savickas

Pašto adresas: Tilžės 149, LT-76348 Šiauliai

Tel.: (8-41) 595 602

Faksas: (8-41) 430 774

El. paštas: d.savickas@sb.lt

Internetinė svetainė: www.sb.lt

Finansiniai produktai

AB Šiaulių bankas dalyvauja daugiabučių namų modernizavimo programoje (daugiau apie šią programą šio žinyno priedo skyrelyje apie VŠ.Į. Būsto agentūra), finansuoja investicinius projektus, bendradarbiaudamas su VŠĮ Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondu, teikia paskolas projektams, kuriems dalį lėšų skiria Europos Sąjungos struktūriniai fondai.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos ir vidutinės įmonės, privatūs asmenys.

Finansavimo sąlygos (mažoms ir vidutinėms įmonėms)

- Paskolos trukmė (metais): nuo 1 iki 10 metų
- Metinės fiksuotos palūkanos: 4.9 – 5.2 procentai
- Metinės kintamos palūkanos: VILIBOR + (1.9 – 2.3) procentų
- Būtinasis nuosavo indėlio dydis: 20 procentų viso projekto vertės
- Užstato dydis: 100 - 200 procentų paskolos dydžio
- Vidutinė projekto įvertinimo/patvirtinimo trukmė: 1 - 2 savaitės.

UAB Medicinos bankas

Kontaktinis asmuo: Jonas Andriulis

Pašto adresas: Pamėnkalnio g. 40, Vilnius

Tel.: (8-5) 264 4822

Faksas: (8-5) 264 4801

El. paštas: j.andriulis@medbank.lt
 Internetinė svetainė: www.medbank.lt

Finansiniai produktai

UAB Medicinos bankas neturi specialios EVED ir AEŠD projektų finansavimo programos, todėl kiekvienas projektas vertinamas atskirai.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos ir vidutinės įmonės, privatūs asmenys.

Finansavimo sąlygos

- Paskolos trukmė (metais): (a) privatiems asmenims iki 10 metų; (b) mažoms ir vidutinėms įmonėms 5 - 7 metai
- Metinės fiksuotos palūkanos: nuo 5 procentų
- Metinės kintamos palūkanos: nuo 5 procentų
- Būtinasis nuosavo indėlio dydis: (a) privatiems asmenims nuo 20 procentų viso projekto vertės; (b) mažoms ir vidutinėms įmonėms nuo 10 procentų viso projekto vertės
- Užstato dydis: nuo 130 procentų paskolos dydžio
- Vidutinė projekto įvertinimo/patvirtinimo trukmė: iki 1 savaitės.

Pagrindinės kliūtys EVED ir AEŠD projektų finansavimui

- Nepakankama projektų parengimo kokybė
- Ilgas atsiperkamumo laikas
- Garantų stoka

Bayerische Hypo-und Vereinsbank AG Vilniaus skyrius

Kontaktinis asmuo: Edita Dindienė
 Pašto adresas: Vilniaus g. 35/3, Vilnius, LT-01119
 Tel.: (8-5) 274 5343
 Faksas: (8-5) 274 5347
 El. paštas: edita.dindiene@hvb.lt
 Internetinė svetainė: www.hvb.lt

Finansiniai produktai

Bayerische Hypo-und Vereinsbank AG Vilniaus skyrius neturi specialios EVED ir AEŠD projektų finansavimo programos, todėl kiekvienas projektas vertinamas atskirai. Tačiau bankas sukaupė daug patirties finansuojant tokio tipo projektus Vokietijoje.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos, vidutinės ir stambios įmonės, savivaldybės ir viešasis sektorius.

Finansavimo sąlygos

- Paskolos trukmė: iki 15 metų
- Metinės fiksuotos palūkanos: 4 – 7 procentai
- Metinės kintamos palūkanos: EURIBOR + banko marža
- Būtinasis nuosavo indėlio dydis: 30 – 40 procentų viso projekto vertės
- Užstato dydis: 150 procentų paskolos dydžio
- Vidutinė projekto įvertinimo/patvirtinimo trukmė: 2 – 4 savaitės

Pagrindinės kliūtys EVED ir AEŠD projektų finansavimui

- Nepakankamas nuosavų lėšų kiekis
- Paskolos užtikrinimo priemonių trūkumas

- Ateities pajamų užtikrinimo visam paskolos laikotarpiui problemos

AB bankas NORD/LB Lietuva

Kontaktinis asmuo: Evaldas Ruzgys
 Pašto adresas: J. Basanavičiaus g. 26, Vilnius, LT-03601
 Tel.: (8-5) 239 3444
 Faksas: (8-5) 213 9057
 El. paštas: info@nordlb.lt
 Internetinė svetainė: <http://www.dnb nord.lt/lt/>

Finansiniai produktai

AB bankas NORD/LB Lietuva dalyvauja daugiabučių namų modernizavimo programoje. Daugiau apie šią programą šio žinyno priedo skyrelyje apie VŠĮ. Būsto agentūra.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos, vidutinės ir stambios įmonės, privatūs asmenys, savivaldybės ir viešasis sektorius, daugiabučių namų savininkų bendrijos.

Pagrindinės kliūtys EVED ir AEŠD projektų finansavimui

- Aukšta rizika dėl projektų pajamų srautų bei klientų mokumo neapibrėžtumo

AB Ūkio bankas

Kontaktinis asmuo: Raimundas Keršys
 Pašto adresas: Maironio g. 25, Kaunas
 Tel.: (8-37) 301 341
 Faksas: (8-37) 301 343
 El. paštas: r.kersys@ub.lt
 Internetinė svetainė: www.ub.lt

Finansiniai produktai

AB Ūkio bankas neturi specialios EVED ir AEŠD projektų finansavimo programos, todėl kiekvienas projektas vertinamas atskirai.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos ir vidutinės įmonės, privatūs asmenys.

Finansavimo sąlygos

- Paskolos trukmė: (a) privatiems klientams - vartojimo paskolos iki 5 metų, hipotekinės iki 7 metų; (b) mažoms ir vidutinėms įmonėms – iki 7 metų
- Metinės fiksuotos palūkanos: 6.5 – 9.5 procentai (privatiems klientams)
- Metinės kintamos palūkanos: banko marža 1 – 4 % (privatiems klientams) ir 1.5 – 4 % (mažoms ir vidutinėms įmonėms)
- Būtinasis nuosavo indėlio dydis: 0 - 30 procentų viso projekto vertės privatiems asmenims ir 0 – 20 procentų viso projekto vertės mažoms ir vidutinėms įmonėms
- Užstato dydis: (a) privatiems asmenims 0 procentų vartojimo paskoloms ir 100 – 140 procentų paskolos dydžio hipotekos paskoloms; (b) 30 – 200 procentų paskolos dydžio mažoms ir vidutinėms įmonėms
- Vidutinė projekto įvertinimo/patvirtinimo trukmė: (a) privatiems asmenims iki 1 savaitės ir (b) mažoms ir vidutinėms įmonėms 1 – 2 savaitės

Pagrindinės kliūtys EVED ir AESD projektų finansavimui

- Nepakankamai paruošti projektai
- Ilgas atsipirkimo laikas
- Paskolos užtikrinimo priemonių trūkumas (ypač daugiabučių namų savininkų bendrijų atveju)

Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (angliškai – European Bank for Reconstruction and Development)

Kontaktinis asmuo: Jacquelin Ligtot

Pašto adresas: 1 Exchange Square, London EC2A 2JN, United Kingdom

Tel.: + 44 207 3386681

Faksas: +44 207 3386942

Internetinė svetainė: www.ebrd.org

Finansuojamų projektų tipai

Šiluminės ir kogeneracinės elektrinės, centrinio šildymo sistemos tinklai, gamybos procesų modernizavimas, pastatų apšiltinimas ir kt.

Finansiniai produktai

Paskolos, investicijos į įmonių kapitalą, garantijos, lizingas ir kt.

Prioritetinės klientų grupės

Viešasis sektorius, energetinių paslaugų įmonės, įrangos gamintojai ir tiekėjai, atsinaujinančių energijos šaltinių fondai, centrinio šildymo paslaugų tiekėjai ir kt.

Finansavimo sąlygos

- Paskolų trukmė: nuo 5 iki 10 metų
- Vidutinis paskolos dydis: 10 – 15 milijonų eurų (minimalus - 5 milijonai eurų)
- Finansuojama projekto dalis: iki 35 procentų viso projekto vertės. Likusi investicijų dalis turi būti nuosavas įmonės kapitalas bei kitų finansinių institucijų lėšos.

Pagrindiniai reikalavimai projektui

Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas finansuoja projektus, kurie prisideda prie šalies ekonominės plėtros ir yra pagrįsti ekonomiškai, finansiškai ir aplinkosauginiu požiūriu: diegiamos patikimos ir išbandytos technologijos, vidinė grąžos norma viršija 10 procentų, o galimybių analizė įrodo, kad pasirinkta alternatyva yra tinkamiausia.

Fondai, agentūros ir kitos finansinės institucijos**Vš. Į. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas**

Kontaktinis asmuo: Lina Mačėnienė
 Pašto adresas: Laisvės pr. 3, LT-01108, Vilnius
 Tel.: (8-5) 216 9599
 Faksas: (8-5) 216 9399
 El. paštas: laaif@laaif.lt
 Internetinė svetainė: www.laaif.lt

Finansiniai produktai

Vš. Į. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas (LAAIF) specialios EVED ir AEŠD projektų finansavimo programos neturi. Šio tipo projektai vertinami ir finansuojami pagal bendrą tvarką, taikomą visiems LAAIF remiamiems projektams ir fondo yra vertinami tiesioginio arba sąlyginio atmosferos taršos mažinimo aspektu.

2006 m. prioritetuose numatyta, kad energijos efektyvumo didinimo ir energijos gamybos iš atsinaujinančių šaltinių investiciniai projektai gali būti remiami, suteikiant subsidiją iki 70 procentų aplinkosauginių priemonių vertės, bet ne daugiau, kaip 350 tūkst. Lt. vienam ūkiniam subjektui. Taip pat LAAIF teikia ir lengvatines paskolas iki 1,5 mln. Lt., penkerių metų laikotarpiui, atskirais atvejais paskolos gražinimą atidedant 2 metams.

LAAIF projektų finansavimą vykdo per finansines institucijas – komercinius bankus ir lizingo bendroves. Finansavimo sąlygos ir procedūros aprašytos fondo internetinėje svetainėje www.laaif.lt.

Prioritetinės klientų grupės

Mažos ir vidutinės įmonės, savivaldybės ir viešasis sektorius.

Finansavimo sąlygos (lengvatinės paskolos)

- Paskolos trukmė: 5 metai
- Metinės fiksuotos palūkanos: 0 procentų
- Būtinasis nuosavo indėlio dydis: 30 procentų viso projekto vertės
- Vidutinė projekto įvertinimo/patvirtinimo trukmė: mažiausiai – 3 savaitės, priklausomai nuo konkretaus projekto parengimo lygio ir pateikimo termino fondo posėdžio atžvilgiu.

Pagrindinės kliūtys EVED ir AEŠD projektų finansavimui

- Nepakankamai kokybiškai paruošti projektai

Vš. Į. Būsto agentūra

Pašto adresas: Sodų g. 15, LT-03211 Vilnius
 Tel.: (8-5) 262 9853
 Faksas: (8-5) 262 1997
 El.paštas: vilnius@bkagentura.lt
 Internetinė svetainė: <http://www.bkagentura.lt/>

Finansiniai produktai

Būsto agentūra administruoja daugiabučių namų modernizavimo programą, pagal kurią daugiabučių namų savininkų bendrijos gali gauti valstybės paramą. Ši parama teikiama mažas pajamas gaunantioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims), kurių bendrijos įgyvendina modernizavimo projektus bei daugiabučių namų savininkų bendrijų įgyvendinamiems projektams,

kuriems teikiamos valstybės paramos dydis priklausys nuo įdiegtų daugiabučio namo modernizavimo priemonių energinio efektyvumo. Daugiabučių namų modernizavimo programoje dalyvauja AB PAREX bankas, AB bankas Snoras, AB Šiaulių bankas ir AB SEB Vilniaus bankas. Bankų kreditus bendrijoms draudžia UAB "Būsto paskolų draudimas". Daugiau informacijos apie programos sąlygas galima rasti Būsto agentūros bei programoje dalyvaujančių bankų internetinėse svetainėse.

Prioritetinės klientų grupės

Daugiabučių namų savininkų bendrijos

Vš. Į. Lietuvos verslo paramos agentūra

Pašto adresas: Gedimino pr. 38/2, LT-01104 Vilnius

Tel. (8-5) 268 7401

Faksas (8-5) 268 7409

El. paštas: info@lvpa.lt

Internetinė svetainė: <http://www.lvpa.lt/>

Finansiniai produktai

Lietuvos verslo paramos agentūra yra atsakinga už Lietuvos Bendrojo programavimo dokumento priemonės „Energijos tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“ įgyvendinimą. Pagal šią priemonę mūsų šalies įmonės 2004 – 2006 metais galėjo gauti Europos Sąjungos struktūrinę paramą:

- Deginimo įrenginių, kuriuose šiuo metu yra deginamas didesnę žalą aplinkai darantis kuras, pritaikymui deginti kitų rūšių kurą
- Katilinių pritaikymui bendrai šilumos ir energijos gamybai
- Vietinių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimo ir komunalinių atliekų panaudojimo projektams
- Naujų technologijų įdiegimui vietinių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir komunalinių atliekų naudojimo reikmėms
- Esamų pastatų, įskaitant išorines pastatų atitvaras ir susijusią infrastruktūrą, modernizavimui
- Energijos perdavimo ir paskirstymo tinklų bei susijusios infrastruktūros plėtrai ir kitiems projektams.

2007 – 2013 metų perspektyvoje taip pat planuojama dalį ES struktūrinės paramos lėšų skirti EVED ir AEŠD projektų bendram finansavimui. Veiksmų programoje Lietuvos 2007 – 2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijai įgyvendinti yra numatytos šios programos susijusios su energijos taupymu ir atsinaujinančiais energijos šaltiniais:

- Pramonės įmonių technologinio modernizavimo projektų, kuriais siekiama sumažinti energijos ir kitų resursų panaudojimą, ar atitikti esamus aplinkosauginius reikalavimus, remimas
- Centralizuoto šilumos tiekimo tinklų ir sistemų modernizavimas, didinant jų efektyvumą
- Daugiabučių namų modernizavimas, siekiant sumažinti energijos sąnaudas būsto sektoriuje ir užtikrinti sąlygas gyvenamosios aplinkos gerinimui
- Viešosios paskirties pastatų išorinių atitvarų, pastatų energetikos sistemų remontas ir/arba rekonstravimas, pagerinant jų energetines charakteristikas
- Naujų termofikacinių elektrinių, vartojančių iškastinį kurą, bei naujų termofikacinių elektrinių ir/arba katilinių, vartojančių atsinaujinančius energijos išteklius, statyba, arba esamų atnaujinimas, didinant jų darbo efektyvumą ir/arba galingumą
- Katilinių, tiekiančių šilumą į centralizuotos šilumos tiekimo tinklus, modernizavimas, siekiant padidinti efektyvumą ir/arba įdiegti termofikacijos galimybę
- Termofikacinių elektrinių ir/arba katilinių pritaikymas naudoti atsinaujinančius energijos

ištekliaus arba kita, mažiau aplinką teršiantį, kurą.

Tikėtina, kad 2007 – 2013 metais šias programas įgyvendins Lietuvos verslo paramos agentūra. Daugiau informacijos apie ES struktūrinę paramą 2007 – 2013 metais galima rasti LR Finansų ministerijos internetinėje svetainėje: <http://www.finmin.lt>.

Tarptautinė finansų korporacija (angliškai – International Finance Corporation)

Kontaktinis asmuo: Jolanta Stankevičienė

Pašto adresas: International Finance Corporation, Na rybnicku 5, Longin Business Centre, s-st floor, 120 00 Prague, Czech Republic

Tel.: (+ 420) 296 368 400

Faksas: (+420) 296 368 410

El. paštas: jstankeviciene@ifc.org

Internetinė svetainė: www.ifc.org/ceef

Finansuojamų projektų tipai

Tarptautinė finansų korporacija (TFK), bendradarbiaudama su Pasaulio aplinkosaugos fondu (angliškai – Global Environmental Facility), parengė inovacinę garantijų programą remti energijos taupymo ir šiltnamio efektą mažinančių projektų finansavimą šešiuose Centrinės Europos šalyse. Programa remia projektus, kurie gerina energijos vartojimo efektyvumą pastatuose, pramonės technologiniuose procesuose, modernizuoja šilumos tinklus, gatvių apšvietimo sistemas, šilumos gamybos jėgaines, diegia saulės, vėjo, geoterminės energijos panaudojimo įrenginius ir kt.

Finansiniai produktai

Tarptautinė finansų korporacija suteikia 50 procentų garantiją paskoloms, kurias teikia sutartis su TFK pasirašę bankai.

Prioritetinės klientų grupės

Privačios įmonės, energetinių paslaugų įmonės, įrangos gamintojai ir tiekėjai, centrinio šildymo paslaugų tiekėjai ir kt.

Finansavimo sąlygos

- Paskolų su garantija trukmė: iki 7 metų
- Garantijos dydis: 50%
- Maksimali garantijos suma: 2 milijonai eurų

Pagrindiniai reikalavimai projektui

Projektas turi pagerinti energijos vartojimo efektyvumą ir tiesiogiai ar netiesiogiai sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas. Projektas taip pat turi atitikti ekonominius, finansinius, techninius ir kitus prognozeje dalyvaujančių bankų reikalavimus.

UAB E-energija

Kontaktinis asmuo: Aleksas Jautakis

Pašto adresas: Jogailos g. 4, Vilnius, LT-01116

Tel.: (8-5) 268 5989

Faksas: (8-5) 268 5988

El. paštas: info@e-energija.lt

Internetinė svetainė: www.e-energija.lt

Finansiniai produktai

E-energija įgyvendina savivaldybės, gydymo įstaigų, gyvenamųjų namų šilumos ūkių modernizavimo projektus. E-energija grupei priklausanti UAB „Energijos taupymo centras“ rengia investicinius, renovacijos projektus, atlieka techninį projektavimą ir konkrečius montavimo darbus.

E-energijos grupės įmonės gamina ir tiekia energiją pramonės įmonėms, kurioms siūloma pasirinkti labiausiai jų poreikius atitinkantį bendradarbiavimo variantą – visą energijos tiekimo paketą, vieną ar kelias jo dalis:

- E-energija pagal sutartį tiekia: technologinį garažą, šaltį, šilumą ir kombinuotame cikle pagamintą elektrą. Papildomos paslaugos – suspausto oro tiekimas, demineralizuoto arba distiliuoto vandens tiekimas, sistemų stebėjimas bei įrangos priežiūra;
- E-energija atsako už finansavimą, projektavimą, pirkimus, energetinių objektų statybą arba atnaujinimą;
- E-energija gali įsigyti įmonei priklausantį energetinį objektą, tapti jo bendrasavininke, nuomoti esamą, atnaujinti bei statyti naujus įrenginius. Pasibaigus sutarties terminui, įmonės gali perimti „E energijos“ pastatytą ir įrengtą šilumos ūkį.

Prioritetinės klientų grupės

Savivaldybės ir viešasis sektorius.

Pagrindinės kliūtys EVED ir AEŠD projektų finansavimui

- Didelės investicijos, netobula teisinė sistema (pvz., elektros energijos supirkimo tvarkos)